

צטול מקח לעולם חוזר אמאי חזרו הלא לרבי טרפון לאחר כל היום הוא מחילה עד שליש ולרבנן לעולם חוזר ומשי צטול מקח לא שכח ויזמר יש ריח פחות משמות ושמות היא מחילה לרבנן לאחר כל היום שיראה ולר' טרפון כל היום מריח דימר על שמת דלא שכיח ואין נפקותא בין חזרה דכל היום ולעולם וקשה קצת לפירוש זה לישנא דקאמר גמרא דקמשי ליה אונאה כל היום ומו לא לרבי לפרש אונאה מה שקנה ומחזיר אונאה ולעיל דקאמר כיון דאמר להו דהיא אונאה שמוח קרי אונאה הא לדידו דאונאה מלאה יכול לחזור ימנא ליה נמי המתאנה אי לא דאונאתי כו' וה"ל דהכא כיון שהוא יותר משמות ה"ל חקוק מן המקח יותר מדאי וכאילו לא מכר כלל דה"ל כיון ונמנא חומץ חומץ ונמנא יין דשניהם חורין (שם דף ע"ג:) וה"ל יתקח ז' מרדכי מירק דהתם כשאין הלוקח מוצע אונאתו ולכן המתאנה יכול לצטול המקח:²

רבינו הגנאל

וכן לר' טרפון פחות משליש לאחרת היא מחילה, (אמר) [אמאי] חזרו לרבנן כו' טרפון טפי ניתא להו. ואפיקי שמוח בשמות עצמה לרבנן אונאה היא ולר' טרפון מחילה, דכל פחות משליש לר' טרפון היא מחילה (א) איבעא להו בשול מקח לרבנן מהו וכו'. אמר רבא הילכתה פחות משמות נקבה מקח, פ"י לאלתר. יתר משמות נקבה מקח, שרות קנה ומחזיר אונאה, הוה זה כבדי שיראה לתגר או לקרובו הבקי בו. תניא כותיה דרבא, פחות משמות נקבה המקח, יותר על שמות בטל המקח, שרות קנה ומחזיר אונאה, רבוי ר' יהודה הנשיא אמר: ר' יהודה הנשיא אמר: די נמור, ליה מעותה או מה אמר לו תן לי מקח או מה שאוניתי. ואקמה רבא למותי דתני מי שהותיל עליו ידו על העליונה רצה אמר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי, לר' יהודה הנשיא, וקם רב אשי כותיה, ודייקי מדקתני במתני' מי שהותיל עליו תן לי מעותי או תן מה שהותיל עליו לא שגא לוקח ולא שגא מוכר דבגם שוה, וכולהו ר' יהודה הנשיא היא, ומפרש במתני' לוקח ושיריה למוכר, ומאי הדייר במתני' מפרש לה בברייתא, והא דאריטיא וזה כבדי שיראה לתגר או לקרובו, הני מילי לוקח לברו אבל מוכר לעולם חוזר, דקיימי לן כרב נחמן, דתנן עו מהי מותר לחזור וכו', אמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר לעולם חוזר.

ולרבי טרפון נמי לאלתר היא מחילה אמאי חזרו בדר' טרפון נחא להו טפי דמאי דרבנן קא משוו להו אונאה⁶ לר' טרפון היא מחילה מי סברת פחות משליש לרבי טרפון כפחות משתות לרבנן דמי לא משתות ועד שליש לרבי טרפון כשתות עצמה לרבנן דמי אי הכי במאי שמחו מעיקרא תפשוטו דבטול מקח לרבנן לעולם חוזר דכיון דאמר להו רבי טרפון היא אונאה שמחו כי אמר להו כל היום חזרו דאי סלקא דעתך דבטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו במאי שמחו שמחו בשמות עצמה דלרבי טרפון מחילה ולרבנן אונאה איבעיא להו בטול מקח לרבנן לעולם חוזר או דלמא בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מה איכא בין שותות ליתר על שותות איכא דאילו שותות מי שנתאנה חוזר ואילו יתר על שותות שניהם חורין מאי ת"ש חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא בטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולר' טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת בטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו בדרבי טרפון נחא להו טפי דקא משוו להו אונאה כל היום ותו לא בטול מקח לא שכיח אמר רבא הלכתא

היום חזרו דאי סלקא דעתך דבטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו במאי שמחו שמחו בשמות עצמה דלרבי טרפון מחילה ולרבנן אונאה איבעיא להו בטול מקח לרבנן לעולם חוזר או דלמא בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מה איכא בין שותות ליתר על שותות איכא דאילו שותות מי שנתאנה חוזר ואילו יתר על שותות שניהם חורין מאי ת"ש חזרו לדברי חכמים אי אמרת בשלמא בטול מקח לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולר' טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת בטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו בדרבי טרפון נחא להו טפי דקא משוו להו אונאה כל היום ותו לא בטול מקח לא שכיח אמר רבא הלכתא פחות משתות נקבה מקח יוותר על שותות בטול מקח ישתות קנה ומחזיר אונאה יתיה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו נתיא כותיה דרבא⁷ אונאה פחות משתות נקבה מקח יתר על שותות בטל מקח שרות קנה ומחזיר אונאה דברי ר' טרפון נתן רבי יהודה הנשיא אומר יד מוכר על העליונה רוצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאניתי וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו: עד מתי מותר להחזיר כו': אמר רב נחמן⁸ לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר נימא מסייע ליה חוזר לדברי חכמים אי אמרת בשלמא מוכר לעולם חוזר משום

ולרבי טרפון נמי לאלתר היא מחילה. פחות משליש: אמאי חזרו. הא כל היום דר' טרפון בשליש הוא דקאמר להו ויהרו מלאות שליש ויהא הכל מחילה לאלתר: משפוט ועד שליש לרבי טרפון. היא אונאה כשמות עצמה לרבנן וזינו חולק על כל חכמים אלא לרבנן מקח לרבנן דמיהו משוי להו אונאה וידו על העליונה ואליבא דרבנן שניהם חורין: אי הכי דר' טרפון אצטול מקח למודה פליג: נמאי שמו. מעיקרא: מפשוט. דמדשמחו: צטול מקח לרבנן. דמיבעיא לן לקמן אי לעולם חוזר או כבדי שיראה מפשוט דמדשמחו לרבנן לעולם חוזר וכי אמר להו ר' טרפון אונאה והס היא סבורין דכבדי שיראה ס"ל צלואנה שמוח: כי אמר להו חזר היום חזרו. חדל דבין לעולם חוזר וצין שהות כל היום הנאה פורתא היא לדידהו דשהות הרבה יש לימלך כל היום ועוד אונאה יתר על שותות לא שכיחא וקמפסיד להו בשמות עצמה לרבנן בכדי שיראה ולדידהו כל היום: דאי ס"ד צטול מקח לרבנן. כלאונה כבדי שיראה ואין צין אונאה לצטול מקח אלא דצלואנה ידו על העליונה וצטול מקח שניהם חורין כי משי רבי טרפון לצטול מקח אונאה אין זו טובה להם: שמוח בשפוט עצמה כו'. דהא דאמרין משמות ועד שליש לר' טרפון נחא להו טפי דקא משוו להו אונאה כל היום ותו לא בטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו בדרבי טרפון נחא להו טפי דקא משוו להו אונאה כל היום ותו לא בטול מקח לא שכיח אמר רבא הלכתא פחות משתות נקבה מקח יוותר על שותות בטול מקח ישתות קנה ומחזיר אונאה יתיה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו נתיא כותיה דרבא⁷ אונאה פחות משתות נקבה מקח יתר על שותות בטל מקח שרות קנה ומחזיר אונאה דברי ר' טרפון נתן רבי יהודה הנשיא אומר יד מוכר על העליונה רוצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאניתי וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו: עד מתי מותר להחזיר כו': אמר רב נחמן⁸ לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר נימא מסייע ליה חוזר לדברי חכמים אי אמרת בשלמא מוכר לעולם חוזר משום

גליון הש"ס

הג"ה ד"ה ואילו וכו' וה"ל יצחק בר' שרבי. עין לקמן דף נ ע"א חוס' ד"ה ילא חולין:

מוסף רש"י

פחות משמות נקבה מקח. לגמרי ולא יחזור לו המאנה כלום. דמחילה היא (השב"ס ב"ב ע"ג). לא שנו. דכבדי שיראה וכו' ולא אלא לוקח (ע"ל ע"ט).

מוסף תוספות

א. גבי ד' מרות במוכרים. מטעמי ב. ושיהיה המקח קיים. רש"י א. דאי לא תימא הכי נמצא יפה כח המאנה לפי שאינו בותר משותות ואי"ל דגם כשנו יפה כחו דבשותות ידו על התחתונה וביתר ידו כיד המתאנה שאם המתאנה תובע את אונאתו יכול הוא לבטל את המקח בזה אין כ"כ תימא דאונאת שותות אין חשוב כ"כ כמו מקח טעות וכו' אבל ביתר משותות דהוה אונאה מורכב כשבו להתרעם על אונאתו חשיב כמקח טעות ויכול אי פהא לחזור וכו'. רש"י ב. דלא פ"י י"ד. ת. ותימא דלא פריש ביה שום אונאה כדפריש בשותות קנה ומחזיר אונאה. רש"י ה. איתן שיראה ותתבייה לדינא, ופ"י מתי יתבענו לדין כדי שיראה ואפילו הכי חששא ופלגא הויה מחילה. מוס' ה"א. ו. ומה שלא אמר רבא הלכה כר' נתן טרפון דביטעו לסימני מליתיה זה וזה בכדי שיראה לתגר. מוס' ה"א. ו. סתם. רש"י. ו. דהא סתם מתני' ומחלוקת דברייתא הלכה כסתם מתני'. רש"י. ו. והא דקאמר פחות משותות נקבה מקח רצה לומר והוי מחילה לאלתר וכו'. ר"פ. ו. מואחרים ואם יתאנה המוכר חוזר לעולם והם לא יוכלו לחזור אלא בכדי שיראה. מוס' ה"א. ו. הרבה חזרה. ר"פ. ו. ובאותו פעם יכולים לזוהר שלא יתאנה. ר"פ.

היא דהואי לרבנן לעולם ולר' טרפון היו סבורין כבדי שיראה כדין אונאה לרבנן כי הדר אמר להו כל היום אכתי שמחה איכא לרבנן לעולם ולר' טרפון כל היום ותו לא. ואי משום שמת עצמה לרבנן כבדי שיראה ולדידה כל היום הרבה הוא שצח שמשיב רבי טרפון ביתר על השמות מפגם שפוגם בשמות עצמה שהרי יכולין לזוהר בשמות עצמה יפחתו לו מעט ותהא מחילה נמצאו משתכרין בשל רבי טרפון כל אונאה שיתר על שמות: צטול מקח לא שכיח ואין שצח זה חשוב להם צמידי דלא שכיח וכי מיקרי והוי נמי הרי נתן לו שהות כל היום לחזור ורוצ הנמלכים נמלכים צו ציוס הלך פגם בשמות עצמה עדיף להו: הלכשא פחות משמות נקבה מקח. לאלתר: יתר על שפוט צטול מקח. ושניהם חורין: שפוט קנה. ואין אחד מהן יכול לחזור: ומחזיר אונאה. ולית ליה לרבא ידו על העליונה דמתני' דל"כ כר' נתן דברייתא דקיימא לן ר' נתן דינא הוא ונמית לעומקא דינא צפרק הבית והעלילה (לקמן דף ע"ג:) וצ"כ. וזו וזה. אונאה וצטול מקח: די מוכר על העליונה. אם נתאנה מוכר והוא הדין אם נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה והכי מוקמינן לה לקמן (דף ע"ג). מאי דשייר צמתיתני תני צברייתא: זה וזה. אונאה וצטול מקח: לא שנו. בכדי שיראה: אלא לוקח. שמקחו צידו ויכול להראות: מוכר. שאין צידו מה להראות ולימלך אינו מוכר צלואנתו עד שיראה טלית אחרת כדמותר נמכרת דמיים יקרים הלך לעולם חוזר אם לא נתיקרו טליתות צינתיים: משום

(א) יתכן שנתקבעו השמות, וכן צ"ל: רבי טרפון טפי נחא להו לכל פחות משליש לר' טרפון היא מחילה, ואפיקי שמוח בשמות עצמה לרבנן אונאה היא ולר' טרפון מחילה, דכל פחות משליש לר' טרפון היא מחילה (א) איבעא להו בשול מקח לרבנן מהו וכו'. אמר רבא הילכתה פחות משמות נקבה מקח, פ"י לאלתר. יתר משמות נקבה מקח, שרות קנה ומחזיר אונאה, רבוי ר' יהודה הנשיא אמר: ר' יהודה הנשיא אמר: די נמור, ליה מעותה או מה אמר לו תן לי מקח או מה שאוניתי. ואקמה רבא למותי דתני מי שהותיל עליו ידו על העליונה רצה אמר לו תן לי מעותי או תן לי מה שהותיל עליו לא שגא לוקח ולא שגא מוכר דבגם שוה, וכולהו ר' יהודה הנשיא היא, ומפרש במתני' לוקח ושיריה למוכר, ומאי הדייר במתני' מפרש לה בברייתא, והא דאריטיא וזה כבדי שיראה לתגר או לקרובו, הני מילי לוקח לברו אבל מוכר לעולם חוזר, דקיימי לן כרב נחמן, דתנן עו מהי מותר לחזור וכו', אמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח, אבל מוכר לעולם חוזר.

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

כט א מיי פייג מ'גל
מכירה ה' ד סגמ
לאחן קע טושי"ע חיי"ט ס'
רמ סעי' כ: **ב**
ע ב מיי שם פייג ב' א
סגמ שם טושי"ע חיי"ט
שם סעי' כ: **ב**
עא ג מיי שם ה' ב סגמ
שם טושי"ע שם סעי'
ד: **ב**
עב ד מיי שם פייג ה' ג
גושי שם טושי"ע שם
סעי' כ: **ב**
עג ה מיי פייג מ'גל
אישות ה' ע ופי'
שם ה' ע ט סגמ עשין
מח טושי"ע אהי"ע ס' ט
סעי' ה ופי' סט סעי' ו:

משום הכי חזרו. שהם היו מוכרין ואין נהנין בהרצת זמן המורה דר' טרפון שהרי אפי' לרצון לעולם חזריים: אמאי חזרו. ורשבי קאורי משי שקורין צינדלי"ש: קרי שיטא. שאל צדמיהם שיה זוזים: **מצנא הדיס.** תכשירין וכלי תשמיש שלו חציצין עליו ואינו מוכרין אלא ציורק והוא ליה כמפרש יודע אני שיש בו אונאה דלמריין לקמן אין לו עליו אונאה קך מלאתי בשאלמות דרב אחאי (פ' צנה ס' קג): **יפיי נומים:** הוי מחילה. לאלתר דהוא ליה פחות משמות: **ואפסעי צדינא.** כנדי שילאה לתגר: **צדרייטא.** צדרי קצנזס העומדים למכור: **ברתני' ר' יהודה אומר** אין אונאה לתגר. לקמיה מפרש לה: **מי שפועל עליו.** מי שנתאנה: **סן לי מעוסי.** אם נתאנה לוקח: **גב' דאי נכס רחמנא מוכר.** שהוא מוכר בכל מונו: **דקיס ליה צונינטיס.** כמה נצטן זה וצמוד הוא עושה: **וצנת קניס.** אם לקחת חפץ הממקיים שכן הוא אלנך שלא הולאת המעות ציליאה והרי הוא ממקיים לך: **וצין אוביד.** מוכרת חפץ שלך הרי אתה נפסק שילכו המעות ציליאה: **ספסר.** קונה ומוכר מול תמיד: **מידע ידע וציניטיס כמה שויה.** שהרי לא שהה צין קנייטה למכירתה: **שאפי' פחוס מכדי אונאה חזרו.** אם נתאנה דחיינו תלויין צך ותקנון: **שיחזור:** טייל כווסיה דרב נתנן. **דאפי' כבדי אונאה** אינו חוזר צו ואין ממזירין לו אונאה מדתלי טעמא מפני שהוא צקי כגון ספסר: **קסני רלס.** דידו על העליונה: **צדרייטא.** צדרייטא: **נא קסני רלס.** אללא על כרחו קנה ומחזיר לו אונאה: **מסני' קסני לוקח.** היכא דנתאנה לוקח קסני דידו על העליונה דקתני תן לי מעוסי: **צדרייטא.** צ' יהודה הסייא: **קסני מוכר.** דהיכא דנתאנה מוכר הוא דידו על העליונה דלמך אתם: **לחמך נתנא לוקח לא:** אונאה זו. משנתניו זו: **וסני נמי צדרייטא.** צ' נתן רלס. וצלוקח ומוכר הוא: **דפליגי:** דיקא נמי דמתניתין צמוכר נמי ס"ל הכי ומפרש ללוקח ולא פירש למוכר: **לימא רב דאמר כר' מאיר.** לחמך נתנה על מה שכתוב צמורה נתנא צטל אפי' צדרי שצממון: **ר' יהודה אומר דברי שצממון.** כגון שאר וסכות טייל למחילה והרי מחלה אצל עונה שהיא עבר הגוף לא ניתן למחילה: מי

מוכר רש'

על מנת שאין לך עלי אונאה. על מנת שאין לך עלי דין אונאה למכור לך חפץ זה, רב אמר יש לו עליו אונאה. דממנה על של מורה הוא אל מונו (כתובות פד). על מנת שאין לך עלי שאר. מונו. רעונה. תשמיש. הרי זו מקודשת ותנאי בטל. דלאן חלם ממנה על מה שכתוב צמורה ויהי קדושו המעשה מעשה והמחיל כמאן דלמייה, דממעשה וכלא מלא דמי (רשב"ם ב"ב פכ"ו). בדבר שבבמקוץ. שאר וסכות (כתובות ג). דייקן למחילה הוי נעלה קייס אצל עונה דנאפה דגופא הוא לא אומיסיס המחילה (קדושין יט). עונת משמיש מזה הוא אעפ"י דנאפה הוא (רשב"ם ב"ב פכ"ו). קייס. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה אצל שאר וסכות (ס"ט).

רבינו חננאל

דרושכי ועובדא דכימי דיינו קיימי דלדובון להו דאית בהו און[אנא] וזבניהו, ובתרי הכי קמו על המוכר ומחליטו, אלא אם יפרש לו שחפצו לא אינו שיה את הדמים הללו ורצה וקייבל אין לו לחזור, והוא הדין למוכר. והני מילי בכדי שיראה לתגר אל לקרובו בלבד. והני מילי בכלל הבית המוכר מכלי תשמישו, אבל בעל הבית המוכר דברים העשויין לסחורה יש להן אונאה. ר' יהודה אומ' אין לתגר אונאה. רב נחמן אמי' רב תגר (ספרי) [ספסר] שנינו. תניא כותיה, ר' יהודה אומ' תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי. פי' אמרי דיעו ומחל משום דאיתרמו ליה וציניטא אחזיתו ובעון למיזבנה. פתני' אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. ת"ר. וכי תמכרו מוכר אל תנו, אין לי אלא שנתאנה לוקח. נתנה מוכר מניין, ת"ל אין קנה. ואיצטרך וכו', ופשוטה היא. מי שהוטל עליו ידו על העליונה כו'. איתמי' על מנת שאין לך עלי אונאה, רב אמ' יש לו עליו אונאה. ושמואל אמ' אין לו עליו אונאה. לימא רב דאמי' כו' מאיר, דסבר כל המתנה על מה שכת' בתורה תנאי בטל. ושמואל דאמי' כו' יהודה, דאמי' בדבר שבבמקוץ תנאו קיים. דתניא אומי' לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכו'. אמ' רב אנא דאמרי אפי' לר' יהודה, עד כאן לא אמ' ר' יהודה אלא דידעה, שכבר הודיעה על מנת שאין לך עלי שאר ונתרצתא, ומחלה.

והתנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר. פירוש לאסוקי מר' יהודה דלמך תגר אין לו אונאה כשמוכר צוול לפי שהוא צקי ואחולי אחיל ליה והאי דוצני' הכי משום דלתרמי ליה וציניטא אחריטי כדאמרי' צממוך והשאל פריך דע"כ מייירי צהדיוט מוכר מדתלי תגר צהדיוט דטעמא דידע ומחיל לא שייך אלא צמוכר וא"ס ומנ"ל דמייירי צהדיוט שמוכר ציורק ונתאנה לוקח דילמא מייירי צהדיוט שמוכר צוול ונתאנה דהשאל הוי דומיא דתגר וי"ל דלואנה דמשמע צכל ענין צין שהוא מחלה צין שהוא מתאנה: הכל

כך אמר ליה הא שהאי לי יותר מכדי שאראה לתגר או לקרובי שדריה לקמיה דרב נחמן א"ל לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא לוקח מקחו בידו כל היכא דאזיל מחוי ליה ואמרי ליה אי טעה אי לא טעה מוכר דלא נקט מקחיה בידיה עד דמיתרמי ליה וציניטא כובינטיה וידע אי טעה (ב) ואי לא טעה ההוא גברא דהוא נקט ורשכי לזבוני קרי שיתא ושויה חמשא ואי הוו יהבי ליה חמשא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשא ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר א"אבל בלוקח מבעל הבית אין לו עליו אונאה ההוא גברא דהוא נקט כיפי לזבוני קרי שתיין ושויו חמשיין ואי הוו יהבי ליה חמשיין וחמשא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהיבנא ליה חמשיין וחמשא הויא מחילה אתן ליה שיתין ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל לא שנו אלא בלוקח מן התגר אבל בלוקח מן בעל הבית אין לו עליו אונאה א"ל רב דימי וישר וכן אמר רבי אלעזר ישר והא אנן תנן כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר מאן הדיוט לאו בעל הבית אמר ר' חסדא בצדרייטא אבל מאני תשמישתיה דיקורי עליה לא מוזבין להו אי לאו בדמי יתירי: **ברתני' ר' יהודה אומר** אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר ר' רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעוסי או תן לי מזה שאניתיו: **גב' דאפי' כבדי אונאה** תנו אין לי אלא שנתאנה לוקח ותנאה מוכר מניין תלמוד לומר לו קנה אל תנו ואיצטרך למכוב לוקח ואיצטרך למכוב מוכר דאי כתב רחמנא מוכר משום דקים ליה בובינטיה אבל לוקח דלא קים ליה בובינטיה אימא לא אזהריה רחמנא בלא תנו ואי כתב רחמנא לוקח משום דקא קני דאמרי אינשי זבנת קניית אבל מוכר דאבודי קא מוכר דאמרי אינשי זבין אוביד אימא לא אזהריה רחמנא בלא תנו צריכא: **רבי יהודה אומר** אין אונאה לתגר: משום שהוא תגר אין לו אונאה אמר רב נחמן אמר רב בתגר ספסר שנו מאי טעמא מידע ידע וציניטיה כמה שויה ואחולי אחיל גביה והאי דובנא הכי משום דאתרמיא ליה וציניטא אחריטי והשתא מיהא קא הדר ביה רב אשי אמר מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר תניא כוותיה דרב נחמן רבי יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי: מי שהוטל עליו ידו על העליונה וכו': מני מתניתין לא רבי נתן ולא רבי יהודה הנשיא אי ר' רבי נתן מתניתין קתני רצה ובריייתא לא קתני רצה אי רבי יהודה הנשיא מתניתין קתני לוקח בריייתא קתני מוכר (סימן ז"ב ר"ש) אמר רבי אלעזר אונאה זו איני יודע מי שנאה רבה אמר לעולם רבי נתן היא רבי יהודה הנשיא אי ר' רבי נתן מתניתין קתני רצה ובריייתא הנשיא היא ומאי דשייר במתניתין קא מפרש בבריייתא אמר רב אשי דיקא נמי דקתני אחד הלוקח ואחד המוכר ומפרש ליה ללוקח שמע מינה שיוזיה שייריה למוכר שמע מינה אימתר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה לימא רב דאמר כרבי מאיר שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו כמל דברי ר' יהודה אפי' לר' יהודה עד כאן לא אמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקא מחלה

תורה אור השלם
1 וכן תמכרו ממכר לעצמיתך או קנה מיד עמיתך אל תנוא אש את אדתי: ויקרא כה די

הנהרות הב"ח

(א) נב' ח' טעה אי כלי' וזאת ונמק:

גליון הש"ס

נב' איני יודע מי שנתא. יבמות דף ע"ב פ"ג ופ"ד:

לעזי רש"

ביבדיל"ש. הגדה. רצונה. פס המעשים לחיבושה.

רבינו חננאל

מאי טעמי, דלוקח מקחו בידו אויל וניחוי ליה לתגרם ומודיעין ליה אי את ביה אונאה אי לא. ואי אודיעים ושקח הרי מחיל. ואי לא אזל ואחוי איהו דאפסיד אופשיה, מכדי מקחו בידו הוא אמאי לא אחוי תיה, לפיכך אין לו לחזור. אבל מוכר דליתיה למקח בידיה, לא ידע ליה דטעה אלא לבי מיתרמי ליה וציניטא כובינטיה וחוי ליה אי טעה אי לא, לפיכך לעולם חוזר. וכן הלכה. דהא (א) רב נתנן לאושפזיבנה דרמי רב חמא שמכר קח ותנאה בו והוטל עליו, ואמי רב נתנן כל היכא דנתאנה מוכר דינו לחזור לעולם. טאי וילי, (ב) סתם איבעיא להו ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר או כבדי שיראה חזרו וכו'. ואמי רבא הילכ' יתר משמות בטל מקח, סתם קאמי. וליה לן לשנויי בין מוקדשי בין משלטי. וכל מילתא דאית [ב]ה ביטול מקח ללוקח, כבדי שיראה לתגר או לקרובו. והמוכר לעולם חוזר בין במקדשי בין במשלטי. ומילתא פסיקתא קאמי. וכו'. וסוקין(ג) הילכך לוקח יכול לחזור בקרקע בטל את המקח בזמן דאית ביה ורשכי מרגליות. והוא דהוא נקט כיפי, פי' כיפי סרבוטין. דינמ שוה. רבה רוב חסדא שניהן שוין כי זה ששנו בבריייתא שותן קנה ומחזיר אונאה, בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית מכלי ביתו אין לו לקונה ממנו אונאה, כלומר אין יכול הלוקח לטעון על בעל הבית שמכר מכלי תשמישו ולומ' לו תן לי מה שאניתו, דאמרי' מני תשמישתיה דאינשי יקר עליה ואי לאו דהו יהבי ליה דמי יתירי לא הוה מוזבין להו. מיהא שמעין מתיי תיי עובדי, עובדא

(א) ז"ל דהא דר כן נתנן. (ב) כל הוה נלשון האלון במשפחה (משנת האלוים הרבני ס' עו). (ג) ז"ל וכוונתו שנתנן ממיס משנתו גלגון ז'.

16 [גיטין פד:יג] (ג) [מכות
1:2] א [מסכתא פ"ג,
1:2] (ד) [שם] (ה) ג'ל'גל'גל'גל'
ש"ל' (ו) [גיטין פד:
1:2] (ז) [שם] (ח) [שם] (ט) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (י) [שם] (יא) [שם] (יב) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (יג) [שם] (יד) [שם] (טו) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (טז) [שם] (יז) [שם] (יח) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (יט) [שם] (כ) [שם] (כא) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (כב) [שם] (כג) [שם] (כד) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (כה) [שם] (כו) [שם] (כז) [שם]
[מסכתא פ"ג,
1:2] (כח) [שם] (כט) [שם] (ל) [שם]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממורתא
וכו בדמילת מיל:

מוסף רש"י

דודאי קא עקר. שמי
מכר לה קידושין והי היא
אשמו להמשיך בענין, וכו'
אשמו על מנת שלא תחייב
הוא ליה עוקר [גיטין פד:
1:2].
על מנת שאין לך עלי
אונאה אף לו עליו
אונאה. שמתנה על מה
שמתנה במורה מלא קיים,
ואם אמר לו על מנת שאין
בו אונאה, אין זה ממה
שמחול לו. ואומרו
אלה הוא המנה עמו אשמי
ואוכה ממכר זה, וכו' אל
רואים שיש בו אונאה, ובא
מודע שמואל דיש לו עליו
אונאה (מכות ז).

מוסף תוספות

א. ואית' מוס' ה"ל"ט.
ב. התם כרש"י דאמר
דאם כתב לה זון דבריים
אין לי בנכסין בחיין
ובמורתן. מוס' ה"ל"ט.
ג. מאי פריך לישני שאני
התם יודע וקא מחיל,
ר"ל. מוס' ה"ל"ט.
ד. דשקא ימות בחייה ולא
יבא לירי ירושה. מוס'
ה"ל"ט. ה. גבר הוא דאמר
ר' יהודה רצה כותב
לכתובה מאתום והיא
כותבת לו התקבלתי סמך
מ. מוס' ה"ל"ט.
נ. ואמאי. מוס' ה"ל"ט.
ז. דשקא על תבא לעולם
לידי גבירי כותב. מוס'
ה"ל"ט. ח. ואע"ג דהלכתא
כרבא דמקור רב אפילו
כר' יהודה מצונו כר' י'
דפריך תלמודא דלא
דהלכתא בפ"ב דהתובת
[לו]. וכו'. מוס' ה"ל"ט.
ט. הוא דקאמר שמואל
התם ע"מ שלא תשמטנו
שבטיות שבטיות
משמטנו. לישני דשמי
התם דודאי קא עקר, וי"ל.
מוס' ה"ל"ט. י. רדאי. מוס'
ה"ל"ט. יא. שאן בלשון
הזה לשון מחילת אונאה
אלא אדרבה לשון תביעה
אונאה [וחיי אביתר].
רש"י. יב. ואם רצה
לחזור חזרו לגמרי. רש"י.
יג. ליה שיהא פרושא
דע"מ שיהא תשמטנו
שבטיות כמו ע"מ שבו
אונאה. מוס' ה"ל"ט.
יד. מיתיה רדיה. מוס'
ה"ל"ט. טו. שאן יכול
לבטל [הלאן] מאותה
אונאה, ע"מ שאין לך עלי
אונאה כלומר שלא תתביע
לי האונאה אלא תמחול לי

מי ידע. לזכא אונאה הוא סבור דאין זו אונאה: דודאי עקר.
שעתה הנחיל עוקר דברי תורה שהטילה עליו שחר כסות ועונה
זה עוקר החובה מעליו ואפי' הוא נותן לאחר זמן מתנה בעלמא
הוא: אלל הכא מי ימיר דעקר. שמה' זה יאה' זו אונאה: אלל
לו עליו אונאה. כדפרישית דמי ימיר
דעקר: שאין זו אונאה. אם אמר
לו בלשון זה אין זה לשון מחילת
אונאה אלל לשון תביעת אונאה
דע"מ שאין זו אונאה אמר ורצה
יש בו ומקח טעות נמי הוא ואם רצה
לחזור חזרו לגמרי: הנושא ונותן
באמנה. מכור צמה שמוכל וסן לי
המעות לזמן פלוני והני סומך עליך
ונותן לו שחר טרוח כדלקמן: אין
לו עליו אונאה. לומר היה שזה
ואם מכר זה דברים רבים אין זה
יכול לומר לא אמן אלל דמיו:
מחורשא נו'. ורז מוקי לה כרבי
יהודה דלפי' היכא דלא ידע (א) ומחיל
נמי אמר: פסס. ע"מ שאין לך עלי
אונאה דלא ידע דניחול: מפוש. שפירש
לו יודע אני שיש אונאה ואני מוכר
לך ע"מ שאין לך עלי אונאה דבהא
אמר רבי יהודה דמתנה ותנאו קיים
דדמי לשאר וכסות: צמה דברים
אמורים. דיש אונאה לזה על זה:
פסס. מכר: אלל במפרש. זהו
מוכר כו': הנושא ונותן באמנה כו'.
אם הרע באמנה ואם היפה בשוה.
להיות לו המתנה מעות היפה שכר
טרחו. כגון היה לו שמי ינות (א) יפה
שיש לו עליו קופליס ללקחו צבת
אחת והרע שאינו נמכר אלל צחנות
לא יאמר לו הרי לך יפה בשווי
ע"מ שתמכור לי הרע צחנות כמה
שמוכל לשמכרנו מן לו מעות
שניהם ופוטרו עלמנו בהמתנה מעות
של דמי היפה מלמת שחר טרוח על
הרע והו כרצית: אלל או זה וזה
באמנה. וימן לו כדרך הניסוח
באמנה ששכר קלוז היה להם
כדמפרש לקמן ארבעה נאמה: או זה וזה נשוא. והשכר יאה' של
מקבל: ונותן לו שחר כסף שחר גמל. אם נתן באמנה כשיבואו
לחשבון ינכה לו שחר כסף המולכו מצימו לחנות ואם הולך לגמליס
ונותן לו שחר גמל: (א) גלדריוי. מוכרי בגדי קנבוס ששכר קלוז להם
לימן ארבעה נאמה למי שטרוח במכירתן: באתנ' כמה הפלע
חסירה. מטבע היואל אמיתד הוא שזוק וחסר כמה תחסר וזה הוילאה
לא תהא אונאה: ד' איסרין. לפלע: ואסר ר' יונה. והוא אחד מכ"ד
בו דו' מעה כסף דינר מעה שני פונדיוניס פונדיון שני איסרין. ובגמ"י
מפרש מאי שנה דגבי שחר סחורה אמרי' שמות וכאן יש אומרים
כך יש אומרים כן: ארבעה פונדיוניס. אחד משנים עשר:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממורתא
וכו בדמילת מיל:

מוסף רש"י

דודאי קא עקר. שמי
מכר לה קידושין והי היא
אשמו להמשיך בענין, וכו'
אשמו על מנת שלא תחייב
הוא ליה עוקר [גיטין פד:
1:2].
על מנת שאין לך עלי
אונאה אף לו עליו
אונאה. שמתנה על מה
שמתנה במורה מלא קיים,
ואם אמר לו על מנת שאין
בו אונאה, אין זה ממה
שמחול לו. ואומרו
אלה הוא המנה עמו אשמי
ואוכה ממכר זה, וכו' אל
רואים שיש בו אונאה, ובא
מודע שיש בו אונאה, ובא
מודע שמואל דיש לו עליו
אונאה (מכות ז).

מוסף תוספות

א. ואית' מוס' ה"ל"ט.
ב. התם כרש"י דאמר
דאם כתב לה זון דבריים
אין לי בנכסין בחיין
ובמורתן. מוס' ה"ל"ט.
ג. מאי פריך לישני שאני
התם יודע וקא מחיל,
ר"ל. מוס' ה"ל"ט.
ד. דשקא ימות בחייה ולא
יבא לירי ירושה. מוס'
ה"ל"ט. ה. גבר הוא דאמר
ר' יהודה רצה כותב
לכתובה מאתום והיא
כותבת לו התקבלתי סמך
מ. מוס' ה"ל"ט.
נ. ואמאי. מוס' ה"ל"ט.
ז. דשקא על תבא לעולם
לידי גבירי כותב. מוס'
ה"ל"ט. ח. ואע"ג דהלכתא
כרבא דמקור רב אפילו
כר' יהודה מצונו כר' י'
דפריך תלמודא דלא
דהלכתא בפ"ב דהתובת
[לו]. וכו'. מוס' ה"ל"ט.
ט. הוא דקאמר שמואל
התם ע"מ שלא תשמטנו
שבטיות שבטיות
משמטנו. לישני דשמי
התם דודאי קא עקר, וי"ל.
מוס' ה"ל"ט. י. רדאי. מוס'
ה"ל"ט. יא. שאן בלשון
הזה לשון מחילת אונאה
אלא אדרבה לשון תביעה
אונאה [וחיי אביתר].
רש"י. יב. ואם רצה
לחזור חזרו לגמרי. רש"י.
יג. ליה שיהא פרושא
דע"מ שיהא תשמטנו
שבטיות כמו ע"מ שבו
אונאה. מוס' ה"ל"ט.
יד. מיתיה רדיה. מוס'
ה"ל"ט. טו. שאן יכול
לבטל [הלאן] מאותה
אונאה, ע"מ שאין לך עלי
אונאה כלומר שלא תתביע
לי האונאה אלא תמחול לי

הבא מי ידע דמחיל. ר' זבד' הכותב (מכות דף פד. ושם ד"ה וסבר)
דפסיק רב' אס מתה אינו יורסה ופריך וסבר רב מנאו
קיים והאמר רב י' לו עליו אונאה¹ התם נמי לא ידע שמתות
אשמו קודם שימות² ופ' ח' אע"פ (שם טו. דף עא.) דפריך טעמא
דכתיב' הא על אונאה יכולה
למחול לכמותה³ והא סבר ר' יהודה
דבמזון מנאו קיים ולשני דכמותה
לא ידע⁴ דמחיל⁵ דאימור היא תמות
קודם וי"ל דהתם פריך לשמואל דלא
מפליג א"כ פריך לנצי' דלמר בסמוך
מחורשא רב דלמר כר"מ⁶ א"כ כיון
דקה בעיניו להוילאה ידעה ומחלה:
אבר' הכא מי ימיר דקעקר. וזבד'⁷
דמכות (דף ג: ושם ד"ה
ושמואל) דפריך לשמואל מאונאה
לשביעית⁸ התם לשביעית נמי לא
ידע⁹ דקעקר דאימר יפרע לו
קודם שביעית:
על מנת שאין בו'. פי' רש"י¹⁰ א"כ
מזניחך שאין זו אונאה ויש
בו אונאה והו גס מקח טעות¹¹ וקשה
דבפ' דמכות (שם) דממנה לעל
מנת שלא תשמטנו שביעית דמשמטנו
שביעית והתם לא שייך האי טעמא
אלל הוא טעמא שאין לו כח להמתות
שלא תחול שביעית על המלוה וי"ל
שלא ממנה¹² אלל¹³ כי היכי דגבי אונאה
יש חילוק בין לשון שאין עליו לשאין
בו הי"כ גבי שביעית יש חילוק בין
לשון זה ללשון זה ורבינו שמואל
מפרש דשאין שאין זו אונאה משמע
על מנת שלא יחול איסור דלא תוגו
על המקח וע"כ הוא חל¹⁴ והשתא הו
ממש דומיא לשביעית:
הנושא ונותן באמנה. פי' רש"י
שמאמינו שימכרנו כמו
שיכול אין לו עליו אונאה והריות
וההפסק למשלוח וקשה דפריך שייך
לשון אונאה על זה ועוד אי שלח לא
קבל עליו אחריות שפוטא שהריות
וההפסק למשלוח וא"כ קבל השליח עליו
אחריות וההפסק דא"כ יש לו עליו
אונאה וגרסה דנשא ונותן באמנה היינו¹⁵
לו כך ויומר מעט¹⁶ והשתא שייך שפיר אין עליו אונאה:
במה דברים אמורים בסתם. ר"ח פסק כרז דהלכתא כרז
באיסורי (י"ט) מיתה דהא לא פליגי אס מומר לנשות כן אלל
פליגי אס חייב להחזיר האונאה והלכה כשמואל דגמרי ובשאלות
דרב אחאי פרשת צבר סיני¹⁷ פוסק כרז משום דרבי צבייטא קאי
כוותיה דמפליג בין קסת למפרש ואתיא לדידיה שפיר כר' יהודה
אלל לשמואל לא מתוקמא לא כר"מ ולא כרבי יהודה¹⁸ וריצין פי'
דלשמואל הכי פירושא דבדייתא גזיר' בסתם פי' שלא אמר ע"מ¹⁹
אלל מפרש ע"מ שאין לך עלי אונאה נעשה כלומר יודע אני
שאני שזה כו' ואמתי כרבי יהודה אי נמי י"ל²⁰ אורחא דמילתא
נקט דלוחו שאמר ע"מ שאין לך עלי אונאה רגיל לומר (א) איני יודע
דלא ידע דקעקר: לא יחשב את הרע באמנה. פי' רש"י שנותן לו את הרע ומאמינו לו כשימכרנו צחנות כמו שיכול שישלם לו את
היפה צבוח כמו ששוע עכשו למכרו מיד וממתין לו מעות היפה עד שימכור הרע דבשיל טעורה לו למכור הרע צחנות צמטע מעט וזהו
רבינו וקשה²¹ דבפ' איחור שכן [לקמן דף עא. (ה)] ה"ל לאחיי ולא הכא ומו דבמסכתא (א) (ב) מתני' כ' לבני אונאה ועוד שכבר נתן לו שכרו
משמע שמקודם כבר היה לו שכרו וגרסה כפי' ר"ח²² שקנה י' דברים צ"י דינריס ה' היפין שזה כל אחד דינר וחצי וחמשה רעריס אינן
שויס כל אחד כ"א חצי דינר זה א"ל איני מאמינך כמה נתת עליהם ואמן לך מעט יותר להרויח לא יחשב לו הרע²³ דינר דינר כ"א
שקנה והיפה דינר וחצי כמו ששוע שהרי לא נתן לו הרע דינר אלל צבזיל שגם היפייס נתן לו דדינר דינר. והו אונאה אלל
או זה זה באמנה פירוש אס ימכרס כולם יחד יחשב כולם דינר דינר או זה זה צבזיס אס ימכור רעיס לצדס יחשב כל אחד ואחד
צחצי דינר ואס ימכור יפייס לצדס יחשב כל אחד דינר וחצי וגם יחשב שחר כסף כו' כ' שחר עלמו אינו נוטל ששכר נתן לו שכרו פי'
המוכר הרלשון שקנאס מחלה כו':²⁴

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממורתא
וכו בדמילת מיל:

מוסף רש"י

דודאי קא עקר. שמי
מכר לה קידושין והי היא
אשמו להמשיך בענין, וכו'
אשמו על מנת שלא תחייב
הוא ליה עוקר [גיטין פד:
1:2].
על מנת שאין לך עלי
אונאה אף לו עליו
אונאה. שמתנה על מה
שמתנה במורה מלא קיים,
ואם אמר לו על מנת שאין
בו אונאה, אין זה ממה
שמחול לו. ואומרו
אלה הוא המנה עמו אשמי
ואוכה ממכר זה, וכו' אל
רואים שיש בו אונאה, ובא
מודע שיש בו אונאה, ובא
מודע שמואל דיש לו עליו
אונאה (מכות ז).

מוסף תוספות

א. ואית' מוס' ה"ל"ט.
ב. התם כרש"י דאמר
דאם כתב לה זון דבריים
אין לי בנכסין בחיין
ובמורתן. מוס' ה"ל"ט.
ג. מאי פריך לישני שאני
התם יודע וקא מחיל,
ר"ל. מוס' ה"ל"ט.
ד. דשקא ימות בחייה ולא
יבא לירי ירושה. מוס'
ה"ל"ט. ה. גבר הוא דאמר
ר' יהודה רצה כותב
לכתובה מאתום והיא
כותבת לו התקבלתי סמך
מ. מוס' ה"ל"ט.
נ. ואמאי. מוס' ה"ל"ט.
ז. דשקא על תבא לעולם
לידי גבירי כותב. מוס'
ה"ל"ט. ח. ואע"ג דהלכתא
כרבא דמקור רב אפילו
כר' יהודה מצונו כר' י'
דפריך תלמודא דלא
דהלכתא בפ"ב דהתובת
[לו]. וכו'. מוס' ה"ל"ט.
ט. הוא דקאמר שמואל
התם ע"מ שלא תשמטנו
שבטיות שבטיות
משמטנו. לישני דשמי
התם דודאי קא עקר, וי"ל.
מוס' ה"ל"ט. י. רדאי. מוס'
ה"ל"ט. יא. שאן בלשון
הזה לשון מחילת אונאה
אלא אדרבה לשון תביעה
אונאה [וחיי אביתר].
רש"י. יב. ואם רצה
לחזור חזרו לגמרי. רש"י.
יג. ליה שיהא פרושא
דע"מ שיהא תשמטנו
שבטיות כמו ע"מ שבו
אונאה. מוס' ה"ל"ט.
יד. מיתיה רדיה. מוס'
ה"ל"ט. טו. שאן יכול
לבטל [הלאן] מאותה
אונאה, ע"מ שאין לך עלי
אונאה כלומר שלא תתביע
לי האונאה אלא תמחול לי

(א) עד מלן דעם פירוש ר"ח על המסמך בדפוס וילנא מכמ"א (תה"י משע"ד 'מלמיק'). כמחזוריתית השמטנו עד סוף המסמך מנתה' שנגמיה ומתנהא כפלאשטוס משלן ר"ח.

לענין רבית [א"כ]. ר"ח. כ"ב. בפרש"י. רש"י. כ"ד. כן הניח דלעיל באדם שקנה. מוס' ה"ל"ט. כ"ה. באמנה ויאמר לו קניתי עשרה בעשרה דינרין והיוני אחת אחת. מוס' ה"ל"ט. כ"ו. שכר של גמל שכר פונדק וכוללן ברמי הקנייה כי אלו כדמי הסחורה הם חשבונין. אבל מוס' ה"ל"ט. כ"ז. פי' התנאים המוכרים אלו בהגריס הנקראים צדדייתא מביאין אותם למוכרין בשיש ונתונין לכל מאה ד' ויוני לבטל התנות המוכרס. וזה המוכרס המת' קיבל ד' זוייס מן התגר הראשון שביטל טרוחו שמואל שמואל המוכרס. וזה המוכרס מכאן לבאן. כך היה מנהגם. והלכות' הנושא והנותן באמנה אין בן אונאה. ואם

